

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közmuvelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Miért nem éri el némely tanuló az év végén kívánt eredményt?

„Aethiopem lavas.”

Hogy jelen soraimnak mi legyen a tulajdonképeni célja, azt az ismert két latin szó is eléggé mondja, mely két szó, ha anyanyelvünkre akarnám lefordítani, körülbelül annyit jelentene, mint: „falra borsót hányni” vagy még praecisebben: „kutyárolt gyapjút nyirni.”

E becses lapok t. olvasói megbotránkoznak talán fordításomon, melyről magam is csak azt vallhatom, hogy Cicero nyelvtől bizony nagyon is távol áll; de annál közelebb a valósághoz, melyet kimondani — a königsbergi cynikus bölcsessel szólva — sehol és soha sem szégyen; még akkor sem, ha érette fejünket be is verik.

De ismerem továbbá a „Közmuvelődés” olvasókörének, munkatársainak legnagyobb részét is; jól tudom továbbá, hogy nagyon sokra — akarva, nem akarva — ráillenek Jupiter „Quem dii oderunt” szavai. És ily erővel, hatalommal szemben akarnám én a „szerecsen-mosdatás” szárnyas szavait használni? Nem, és még egyszer nem! Ki jelen soraimat — ha mindjárt unatkozva is — végig olvassa, az azonnal ki fogja találni értelmüket, sőt lesz olyan is, ki velem egy nézetben van, hogy t. i. legtöbb esetben a legjobb akarat is határos lesz a „falra való borsóhányással.”

Ezzel át is térek kitűzött feladatomban megoldására. Mindnyájan jól tudjuk, hogy a század egyik leggyakrabban használt jelszava e szavakból áll: „a műveltség hatalom.” Ezt megközelíteni, elérni törekszik minden felekezett, minden egyes állam valláskülönbség nélkül. Varázs gyanánt emelkednek a számos iskolák; évről-évre nő az azokba járó fiatal nép száma; tanterv tantervet ér; rontanak, javítanak, tataroznak, foltoznak. És mindez ugyan miért történik? Felelet: csakis azért, hogy a fiatalságot, a serdülő nemzedéket a lehető legrózsásabb uton vezessék a tudományok örökkévaló birodalmába, azon tág birodalomba, melynek megismertetésétől egész nemzetek jóléte, boldogsága függ.

Egyforma rendeletek, egyforma tanterv szerint és a legtöbb esetben egy és ugyanazon kútból folyik a tudás kristályvize; honnan van tehát, hogy egy p. o. 40

tanulót számláló osztálynak, tapasztalat szerint, legalább egy negyede az év végén mégis a megkívánt mérték szintje alatt áll?

Ezen égető kérdés sok ideje foglalkoztatja már a paedagogusokat külföldön ép úgy, mint hazánkban. Okok gyanánt tudvalevőleg a tanulók tulterheltségét, a tanítók elméleti vagy gyakorlati hiányait, s több éfélélt szeretnek felhozni.

Hogy ez mennyiben áll, mennyiben nem, azt e helyen bővebben fejtegetni nem célom, és így czélzárúbbnak tartom a cikk élére irt kérdésre felelni.

Miért nem mutat az év végén minden tanuló kívánt eredményt?

Ha soraimat ezelőtt 20 évvel írhattam volna, akkor midőn az örökké zöld fenyvesek szép hazájában a csergedező kis patak mellett, nem törődve semmi gonddal, semmi búval, vittem naponta hűségesen szálfámat az iskolába — akkor bizonyára kielégítő választ is tudtam volna adni; ma azonban aligha képes volnék ilyesmire, de talán más, nálamnál boldogabb halandó sem. „Könynyű volt akkor az ilyesmikre felelni; de érezte is ám a kádár a magyarófa-aroncs hiányát, Pharaó népe meg egyre jajdult fel és zokogva panaszkolta a nyirfának napról-napra nagyobb pusztulását. Azóta azonban az idők is megváltoztak.” Így és hasonlólag hallom Basedow, Pestalozzi híveit és korunk philantropusait szólani!

Igaz, az idők megváltoztak és velők mi is; de ezzel együtt és nevezetesen magyarokul mint sok másban úgy a tanításban is átcsaptunk az egyik végletből a másikba.

Philantropikus világot élünk, modern humán módon kell a nagyreményű csemetét nevelni, és jaj annak, ki az iskolai rendts. 18. §-át megszegi, azon paragraphust, mely az összes államok hasonló rendtartásai között a leghumánabb, s mely a tanügy barátját akaratlanul is a vadász temetésére emlékezteti.

A t. olvasók jól ismerik e pontot, és ha daczára ennek mégis ide írom, úgy azért teszem, hogy fényes bizonyítékát adjam annak, miszerint ily körülmények között a hanyagabb, vagy kevésbé tehetséges tanulókkal eredményt mutatni fel, csakugyan egyenlő „a szerecsen mosdatásával.”

Az érintett §. következőleg hangzik:

a) a tanár által való magános figyelmeztetés és intés, a tanuló hibájának megvilágításával;

b) a tanuló hibájának szigorú megfeddése az osztályfőnök által magánlag;

c) az osztály előtt való nyilvános megdorgálás: ez különben minden oly esetben már előbb is alkalmaztatik, midőn az ifjú magaviselete közbotrányt okozott;

d) az igazgató elé idézés, ki ez alkalommal, ha szükségét látja, ajánlhatja a szülőknek a tanuló csendes eltávolítását is az intézetből;

e) a tanári szék elé idézés, azzal a figyelmeztetéssel, hogy nem javulás esetében a tanuló kizáratik az intézetből;

f) kizárás az intézetből, mely fölötta tanári szék dönt.

Kitérésem, melyért bocsánatot kérek, egy kissé hosszúra nyult, de a tárgy közelebbi megvilágítására elkerülhetlen szükséges volt.

Az okokat, melyek az egyes tanulók hátramaradását előidézik, következő 6 pontba foglalhatjuk össze:

1) Rendetlen iskolába való eljárás.

2) Csekély tehetségek.

3) Szorgalomhiány.

4) Önállótlan működés.

5) Hézagossá előismeretek, végre

6) Az anyagnak rendszertelen beosztása.

Vizsgáljuk most e lapok keretéhez mérten az egyes pontokat egy kissé közelebről.

1) Rendetlen iskolába való eljárás.

Hogy lehet ezen segíteni?

a) Azáltal, hogy a tanulóban a rend és tudási vágyat együtt gerjesztjük. Ismeretes dolog, hogy a tanítónak leghűségesebb szövetségese minden dologban maga a tanuló, feltéve, hogy az a dolgot ott, a hol kell, és kellő időben tudja megragadni. Ha a tanulónak az óra, melyet az iskola padján eltölteni köteles, unalmassá válik, s ha semmi után sem vágyódik inkább, mint a harangöntő órájának első kondulása után, akkor igen természetes, hogy minden törekvése oda fog irányulni, hogy az iskolaházat legfőleg a szünidők alatt lássa. Örömmel fogja azonban tanítóját minden reggel várni, ha benne leereszkedő barátját, jóakaró atyját látja.

b) A szülők- vagy gazdákkal való személyes tárgyalás által. Igaz ugyan, hogy ez egy kissé nehezebb, főleg ha a kevésbé művelt osztályokat vesszük, hol a szülők még mind nem képesek a gyermekeik fölötti rendelkezési jogokról lemondani, vagy a hol gyermekeiket az iskola előtt, vagy akárhányszor a helyett is egyébbel foglalják el. Hányszor nem késik el a gyermek az iskolából, s ha a tanító az elkésés okát kérdi, ugy rendesen ezt kapja feleletül: „Édes anyám v. apám a boltba, vagy a piacra küldött.“

Ez még sokáig így lesz; de a jó szó a tanító részéről itt sem fog egészen sziklára esni.

2) Csekély tehetségek. Az iskola vezetőinek, valamint az egyes iskoláknak bő alkalmat nyújt a nevelés-tudomány története s a nevelést illető irodalom, nemkülönben az idevágó s eddigelé maga nemében egyedül álló Schmidt-féle „Encyklopaedie des gesamm-

ten Erziehung- und Unterrichtswesens“ cz. nagy munka arra nézve, hogy az egyes tárgyakat minő arányban kell felosztani; szem előtt tartva mindig a kevésbé tehetséges tanulókat, nem pedig a jobb tehetségűeket. Legjobban felelnek meg e pontnak azon iskolák, melyek szabadabban mozoghatnak, a mennyiben reájuk nézve az állam által kiszabott tanterv soha sem oly kötelező, mint épen az állami iskolákra. A tapintatos tanító csakhamar be fogja látni, hol és mikor lehet az egyik vagy másik részét az előirt végezendő anyagnak a kevésbé tehetségesebb növendékekre nézve alkalmasabb időben tárgyalni.

Hogy kell a gyengébb tanulókon segíteni?

a) Különös oktatás által. Ide tartozik a magánoktatás, mely a házi dolgozatok önálló kidolgozására, v. az iskolában eltanultak ismétlésére szolgál.

b) A szülők, testvérek segítségével által, mely segítség, ha ernyedetlen és a feladott dolgozat lelkiismeretes ellenőrzésével s az iskola iránti rokonszenvvel párosult, szintén nem kis tényező, és mindannyiszor jó hatással van az említett hiány elhárítására nézve.

c) Az előrehaladottabb tanulók felhasználásával. E pontra vonatkozólag igen szépen értekezik — pro és contra — a főnebb említett encyklopaedia. Ezen eljárást igaz, hogy sok paedagogus ellenzi, de hogy óvatosan és ügyesen használva eredményes, arról fényes bizonyítékot ad a kalocsai jezsuita- és több más gymnasium, valamint sok más népiskola is.

d) Különös figyelembevétel által. Legjobban érheti el ezt a tanító azáltal, hogy az ilyen tanulókat maga közelébe ülteti, s azoknak szellemi tehetségeit gyakori és mindig jóakaró kérdegetésekkel foglalkoztatni, emelni törekszik. Egyébiránt tapasztalhatta ezt minden tanító önmagán, hogy nagyon kevés hátramaradója volt mindannyiszor, valahányszor testtel-lélekkel növendékei között élt, s valahányszor buzdító és oktató szavai nemcsak egyeseknek, hanem az egész osztálynak szólottak.

e) Az önmagába való bizalom serkentése által. A tanuló, kinek folyvást csak azt énekeljük fülébe, hogy a bárgyúság prototypusa, s kit mindig csak az állattan legtűrelmesebb állapotnevével tisztelünk meg — rendszeren a tanulóársak végtelen multságára — elvesziti végre minden kedvét és még hanyagabbá válik, míg a megelégedés nyilvánítására akárhányszor felébred benne is a javulás ösztöne.

3) Szorgalomhiány. Ez, miként minden tanfőnök legjobban tudhatja, a házi dolgozatok kidolgozásában áll. Ha könyv nélkülözéséről van szó, ugy azt okvetlenül után kell vele pótoltatni, még pedig azáltal, hogy

a) utólagosan tanultatjuk meg vele a leczkét,

b) az iskolában való visszamaradás által.

Ha írásbefi dolgozat forog szóban, ugy tekinteni kell arra is, hogy vajjon kellőleg volt-e az megmagyarázva és csak ezután kell az újra dolgozást, illetőleg utánpótolást követelni. Ha az ok hanyagságban rejlik, ugy azt a legközelebbi szabad órában kell a tanulóval

azonnal utánpótoltatni. Mindez a tanító, vagy valamelyik társa szigorú felügyelete alatt történjék.

De hol veszi menderre a tanító a hatalmat? Hisz eléggé világosan ki van szabva büntető hatásköre, még pedig 6 nehéz pontban. Hogy e pontnak eleget tenni mennyire lehet és mennyire nem, azt tapasztalhattuk mindnyájan. A legnagyobb, a mit tehetünk, az, hogy a bizonyítvánnyal fenyegetőzünk.

A tanuló meg jól tudja, hogy őt még csak kiállítani sem szabad, nehogy még visszamarasztalják.

4) **Önállótlan dolgozás.** Ez azon rákfene, mely a legtöbb tanuló hátramaradását elősegíti, s melynek következtében egy egész iskola tönkre juthat; az alszenteskedés, hazugság és sok más bűn oly buján sarjadzik e rossz növény árnyékában, hogy valóban nagy megerőltetésbe kerül — hol belopódzott — elejét venni.

Hogy segítsen e bajon a tanító?

a) Azáltal, hogy minden egyes feladandó dolgozatot előbb maga jól megvizsgál; nem szabad annak sem igen könnyűnek, sem igen nehéznek lenni, hanem az osztály álláspontjához mértnek; de itt sem szabad csak a jobb tanulókat venni egyedül tekintetbe, mivel ezek a könnyű dolgozatból is tanulhatnak valamit, míg a kevésbé tehetségesek nemcsak hogy az erejükön túl menő dolgozathoz képtelenek, hanem ezáltal még tiltott utakra is jutnak — így jutván legkönnyebben a leírásához. Szükséges tehát mindenekelőtt az elővigyázat!

b) Segít e bajon a tanító továbbá azáltal is, hogy a tanulóval új dolgozatot írat; soha sem szabad megengedni, hogy a hanyag és tunya tanuló célját elérje. Jaj a tanítónak, kit az ilyen tanuló már egynehányszor rászédett, mert nem mindig a restség az, mely fenforog; akárhányszor működik ennél nagyobb mértékben a fiatalági könnyelműség is, melynek mindannyiszor szárnyát kell szegni, valahányszor mutatkozik. Meg kell továbbá azt is büntetni, ki tudva segédkezett nyujt az ilyféle fogásokra.

c) Egy külön helynek kijelölése által, mely eljárás főleg akkor van helyén, midőn a tanuló csakis a sugásra bizza magát.

5) **Hiányos készület.** E bajnak azáltal vesszük elejét, hogy a tanításban

a) Lassan haladunk. Nem ritkán hallani a panaszt, hogy az egyik vagy másik tankönyv tulságos sok anyagot ölel magában, de vajjon indokolt-e mindannyiszor e panaszt? Nagyon ritkán, vagy épen soha. Nagyra is szükséges, hogy a használandó könyvet jól megvizsgáljuk, de ha az már a tanuló kezében van, akké fontos ok nélkül nem tanácsos azon mindjárt változtatni, mivel az igen gyakori változtatás rendszeren meg is szöta magát bosszulni.

b) Az előirt tananyagnak alapos elsajátítása által. Erre szolgálnak a szokásos módszertani gyűlések; nemkülönbe az osztályok különböző naplói, melyekbe a tanító minden egyes tanóra bevégeztével az előadott tárgyat röviden bejegyzzi, s mely reá nézve a jövőre nézt minty zsinormértékül szolgál.

c) Minden egyes nagyobb befejezett részek beható kikérdezés által. A tanulók e célból elkülönítendők

egymástól, vagyis azt osztályt 4—6 részre osztjuk és minden egyes résznek külön feladatot adunk, de oly formán, hogy az egy csoporthoz tartozóknak az együtt dolgozás lehetlenné tétetik, mit legjobban azáltal érhetünk el, hogy azokat össze-visszaültetjük.

d) Az említett feltételek mellett való szigorú végvizsgálat által. Nem volna szabad egy tanuló sem a magasabb osztályba véglegesen felvenni mindaddig, míg a kívánt eredménynek legalább is minimumját felmutatni nem képes.

6) **Az anyagnak rendszertelen berendezése.** Hogy segíthetünk e hiányon?

a) Egy jó és a paedagogia követelményeinek megfelelő tankönyv által, mely úgy a tanulónak, mint a tanítónak egyforma zsinormértékül szolgáljon. Hogy ez ügyben kissé gyengén állunk, ez mit sem változtat a dolgon, mert a tapintatos tanító czélszerű észrevételei mindannyiszor képesek a még oly szembetűnő hiányokat is eltakarni, lassan-lassan elenyésztetni.

b) A tanító önképzése által, és ez talán a legfőbb tényezője a jó és sikeres tanításnak, de egyszersmind legnagyobb emeltyű is arra, hogy a kisebb tehetségtű tanulók száma csökkenjen.

A világ ront vagy javít, de nem henyél, — mondja a költő — s a megállás csak visszamenetelt képes előidézni. Ki kezeit ölébe teszi, az korának vívmányaitól nemsokára elmarad; s a mit munka nélkül eltöltött órák elmulasztottak, azt a későbbi napok vajmi ritkán képesek utána pótolni.

E néhány pontban volnának meglehetős rapsodikus módon azon okok előadva, melyek kisebb mint nagyobb iskoláinkban a tanulók meglehetős számának gyenge végeredményeit jóvátenni alkalmasok.

Hogy ezek alapján, főleg a fennálló viszonyok közt, a bajt gyökeresen orvosolni nem lehet, világos; de azért bátran merem állítani, még pedig egy tanpályán megöszült és tapasztalt férfi nyomán, hogy az említett pontok lelkiismeretes megfigyelése igen áldásos, és hogy nagy mértékben még az említett viszonyok közt is célhoz vezet.

Soraím végéhez jutva, megjegyzem még, hogy azoknak első és főoka nem vala más, mint az említett, de talán más paedagogiai kérdéseknek is megbeszélése; szóval az eszmecezerére való felhívás.

Cs. Rákosi.

A „sötétség fiaí.”

5. A szabadkőművesség kiterjedtsége.

Azt hiszem — kezdé János utolsó összejevetelükkor — hogy az elmondottakban legalább is némiképp várakozásodnak s nemes tudvágyadnak megfelelttem, fölfejtven előtted régi és a legújabb okmányok nyomán a bonczkés alá vett társulat eredetét, kifejlődését, kül- és belszervezetét, végül annak alapevét és célját. Fejtegetésemben — amint tapasztalhattad — különös tekintettel voltam az egyház ernyedetlen kutatásai folytán napfényre jött adatokra, álláspontom biztosságáról teljes meggyőződést szerezvén magamnak a szabadkőműves „Német évnegyedes folyóirat“ ama nyilatkozatából:

„A római hierarchiának igazat kell adnunk abban, hogy ő előbb és világosabban fölismerte a szövetség célját, horderejét és fontosságát, s nézeteihez hibebb maradt, mint sokan magának a szövetségnek tagjai közül.“

„Valóban“ — felele Péter a hála és elismerés hangján — „nagyon le vagyok kötelezve irántad azon szíveségetért, melylyel téves nézeteimet kiigazítani, tájékoztatásomban a helyes ösvényt kijelölni s a vélemények összekuszált tömkelegéből kimenteni nem röstölted. Azóta az eszmék egy új, tiszta világa nyílt föl lelki szemeim előtt; tiszta világos színben látom a képeket, melyek előttem feltűntek, s nem remélt bizossággal sorozom azokat az őket megillető osztályba. Fogadd érte őszinte hálam legmelegebb kifejezését!“

Nemes, jó szíved — viszonzá János — sokkal gazdagabban fizet, mintsem arra csekély fáradságom érdemesitene. No de nem akarlak az alszerénység szülte szabadkötésökkel untatni. Megragadom a helyett az alkalmat az utolsó találkozásunkkor még valamit a szabadkötésűesség elterjedtségéről mondani, hogy neked e tekintetben egy teljes egészet nyújthassak. Mire nézve mindenekelőtt azon különféle elnevezésekre akarom figyelmedet fölhívni, melyek alatt e titkos szövetség eddig fölfedezett elágazásai előfordulnak, s melyek együttvéve az ugynevezett szabadkötésűesség társulatot képezik:

1. „Ifju Németország.“ Így nevezte magát egy politikai szökevények köztársasága, melynek alapját 1820-ban a Follen testvérek Károly és Ágoston vették meg, s mely a frankfurti 1833-ban kitört áprilisi forradalomban tevékeny részt vett.

2. „Ifju Olaszország“ -nak nevezte magát egy más titkos szövetség, melyet Mazzini gróf 1831-ben Marseilles-ben hozott létre, s melynek minden törekvése oda irányult, hogy az idegenuralmat Olaszországban megbuktatva, egy a nemzeti egység és szabadság biztosnak vélt talajára építendő szabadkötésűesség birodalomra varázsolja azt. Tervük és számításuk menyiben sikerült, szomoruan bebizonyítá az 1870-ki év! Porba döntve ugyan azóta Roma egyedül törvényes uralkodójának trónja, mely csaknem kétezer év zivatarát látta maga fölött elvonulni, s romjai fölött most egy bábkirály dédelgeti azokat, kik előtt — csak alkalmas perc kínálkozzék — sem törvényes sem bitor — koronásfő nem bir jogosultsággal.

3. Hatalmas tápot és erőt nyert ez utóbb nevezett társulat azon egyezés folytán, melyre a múlt század vége felé keletkezett s „Karbonari“ névvel feldiszi-tett forradalmi-társulattal lépett. „A pápaság megdöntése!“ Ez volt jelszava az egyesült testvérületnek, melynek megvalósíthatása végett előbb Francia- s azután Olaszországot a szakadatlan forradalmak színterévé tette.

4. „Az ifju Europa.“ Így hangzik neve ama Buonarrotti vezérlete alatt szervezkedett társulatnak, melynek kitűzött célja a föld minden összekülvőit egyesíteni, s az egészet Londonból mint gyúponthoz igazgatni, hogy annál könnyebben semmisíthessék meg egy csapásra azt, minek létrehozásán a vén Europa évszázadokon át, az igazság és jog alapján, fáradozott.

5. „Az illumináltak“ egy több mint 30 cifrábnál több cifrább szertartásokkal egybekötött fokozatu köztársaság társulatot képeztek. Főcéljuk sem több sem kevesebb nem vala, mint a köztársasággá alakított államokban teljhatalmu világalomra jutni. Több hely, különösen pedig Bajorországban eme nagy buzgalmuk miatt meg nem türetvén, fordítottak a köppönyegen, mint a juhász a közelgő zivatar idején, s beolvadoztak a páholyokba.

6. A szabadkötésűesség egy igen figyelemreméltó osztályát képezik a „Jakobinusok“. Ki ne hallott volna e veres sipkás, vérengező fenevadakról, kik önmagukat a „forradalom barátjainak“ nevezték, kiknek legfőbb matadorai az első franciaforradalmat létesíték? Avagy ki volt egy Mirabeau, Lafayette, Lameth, Brissot, Mercier, Carra, Dumont, Bonneville, Marat, Danton, Robespierre, Talleyrand stb. stb.? Különös jellemvonása vala e férfiaknak, hogy egymásnak halálos ellenségei lévén, egyben, t. i. a trón és oltár iránti vad gyűlöletben oly testvériesen megegyeztek. Egy Jakobinusról sem olvasható ugyanis, hogy a Notre-Dame-i székesegyház oltárára állított észisztennöjének hátat fordított, vagy a guillotin alatt lehullott király-főre csak egy könyecsepet ejtett volna.

Végül, hogy ne untassalak, csakis megemlítendő-knek véltém 7. „A rózsakeresztesek“; 8. „Orangisták“; 9. „A St. Simonisták“ stb. stb. társulatát, annál is inkább, mivel neveztesse nek bárhogyan is, különböző módon és eszközökkel ugyan, de mindnyájan egy és ugyanazon célra törekednek. Azt hiszem érdekesebb lesz rövid statisztikai adatokban megtudni a szabadkötésűességnek páholyok szerint való kiterjedtségét.

Az 1874-ik évben tett összeírások nyomán a szabadkötésűesség páholyok létszáma a következőkben állítható össze: Az egész földkerekségén létezik összesen 103 nagypáholy; ebből Németországra esik 8, Schweizra 2, Magyarországra 2, Nagybritanniára 3, Németalföld-, Luxenburg-, Svédország- és Dániára egy-egy, Franciaországra 2, Belgiumra 2, Olaszországra 1, Spanyolország- s Portugaliára 3, Görögországra 1, az amerikai Egyesült Államokra 62, a többi amerikai államokra összesen 16, Afrikára 2. Ezen nagypáholyok vezetése alatt pedig a tartományi és helyi páholyoknak egész raja működik. Így csak Németországban van 6 tartományi, és, hozzászámítva Ausztriát, 404 helyi páholy. Továbbá a német vagy külföldi nagypáholyok fensőbb sége alatt álló német rendszerinti nem német páholyok száma 13. Schweizban az „Alpina“ nevű nagypáholy fensőbb sége alatt 28 helyi páholy működik, Magyarországon van 22 János- és 18 skótszertartású páholy. Angliában 67 tartományi s 1334 működőpáholy, Sőt-honban 44 tartományi s 504 simplexpáholy, Irhonban 19 tartományi s 337 egyszerű páholy, Németalföldön 67, Luxenburgban 2, Svédországban 3 tartom., 2 Sturt, 7 Endre, 16 János-páholy. Dániában 5 János- és 1 Endre-páholy, Franciaországban 320 egyszerű páholy, Belgiumban 77, Olaszországban 171; a spanyolországi kisebb páholyok száma ismeretlen; Portugáliában 48, Görögországban 8 kisebb páholy van. Az amerikai Egyesült Államokban 9609, a többi amerikai államok-

ban összesen 724. — Azt hiszem a távirda sodronyai s a vaspálya sinei soha sem fogják ezt a vén földet anynyira behálózni, mint a szabadkőművesség páholyaival alig kétszázad lefolyása alatt, mi elegendő ok arra, hogy a veszély közeledtével fejünket az oktan strucz módjára ne dugjuk a homokba. Quod erat demonstrandum. Vale!

Oriens.

XIII. LEO pápa ő szentsége válasza

a kath. hirlapírók üdvözlétére 1879-iki február 22-én.

Valóban igen nagy örömmel s édes lelki gyönyörrel vagyunk eltelve ma, ily nagy számmal látván titeket, hön szeretett Fiaink, kik a Mi jeles házi főpapunk sürgető ohájának megfelelően, a föld minden részéből ide gyülekeztetek, hogy a hűségről és a szeretetről, melyet sziveitekben ápoltok, Elöttünk, kik pápaságunk második évét kezdjük meg, saját és az összes kath. hirlapírók nevében nyilvánosan bizonytságot tegyetek. Mert a teljes lelki engedelmség, melyet szóval és tettel ünnepélyesen vallottatok, a szent Péter székéhez való legbensőbb ragaszkodás, a vallás iránt lángoló buzgalom, s a nagylelkű bátorság, melylyel az igazság és méltányosság jogainak védelmére vállalkoztatok, mint hadjártas, ütközetre fölszerelt s a vezér szavára és intésére az ellenségek legszörűbb soraiba is betörni és életüket feláldozni kész katonák válogatott seregét tüntetek fel Elöttünk titeket.

És pedig annál inkább örvendünk, minthogy érezzük, hogy e segélyre és hasonló hősies védőkre a kornak szüksége van. Mert azon féktelen szabadság, jobban mondva, szabadosság megszülemlése után, mely szerint minden tetszés szerint közzétehető, az ujságok után kapkodó emberek mindjárt azon voltak, hogy csaknem végtelen számmal terjeszszenek el oly hirlapokat, melyeknek szokása az igaznak és helyesnek elveit ostromolni vagy kétségbe vonni, Krisztus egyházát rágalomokkal illetni s meggyűlöltetni, és az elméket a legkárhözhatóbb tanokat oltani.

Mert korán átlátták mily nagy haszon és előny háramlik rájuk föltett szándékuk kivételére nézve a hirlapok mindennapi kiadásából, melyeknek célja a tévelyek mérgével az olvasók lelkeit lassan-lassan eltölteni s a gonosz kívánságok tápszerei és az érzéki csábók által a sziveket megrongálni. Mindezeknek pedig ohajtásuk szerint való elérése oly szerencsésen sikerült nekik, hogy nem igen látszik távol lenni az igazságtól, a ki a bajok özönét s a dolgok és idők inséges helyzetét, a melybe jutottunk, nagyrészt a gonosz hirlapoknak tulajdonítja.

Minthogy tehát az általánosan elterjedt szokásnál fogva a hirlapkiadás mintegy szükséggé vált, a kath. íróknak leginkább arra kell törekedniök, hogy azt a polgári társadalom javára s az egyház védelmére fordítsák, a mit az ellenfelek mindkettőnek megrontására használnak. Mert noha a kath. írók nem élhetnek azon fogásokkal és csábésszövegekkel, melyekkel az ellenfelek gyakran élnek: azokat mégis könnyen utolérhetik az írás változatosságában s ékességében és az újabb események gondos előadásában; sőt még felül is mulhatják

őket a hasznos dolgok följegyzése, főleg pedig az igazság által, mely után természeténél fogva vágyódik a lélek, s a melynek ereje, kitűnősége és szépsége oly nagy, hogy a helybenhagyást még az akarat ellenére is kieroszakolja. Az ohajtott cél elérését azonban leginkább elő fogja segíteni a komoly és mérsékelt írásmód, mely se a beszéd heves vagy időszerűtlen keserűségével az olvasók szívét el ne riassza, se a közjó mellőztével a részrehajlás vagy magánelőnyök szolgálatába ne álljon. Mindenekelőtt pedig meggyőződésünk szerint azon kell lennetek, hogy az apostol intése szerint azon egyet valljátok mindnyájan, és ne legyenek köztek szakadások, hanem tökéletesen azonegy értelemben és ítéletben legyetek, *) a kath. egyház tanaihoz és rendeleteihez a lélek szilárd összhangzásával ragaszkodván.

Ezen egyértelműség szükségessége még inkább kiviláglik abból, hogy a katolikusok soraiba tartozó férfiak között nem hiányzanak olyanok, kik a sz. Szék viszonyaira vonatkozó nagy horderejű kérdéseket saját belátásuk szerint döntenek el és határozzák meg, ugy, hogy máskép látszanak vélekedni, mintsem a romai pápa méltósága és szabadsága eltűrheti. Fölötte fontos tehát, nehogy alkalom legyen a tévelyre, ismét figyelmeztetni a katolikusokat, hogy magának Krisztusnak isteni rendeletéből a legteljesebb szabadságot követelheti az egyház legfőbb hatalma, mely istenileg adatott Péternek és utódainak a végből, hogy Krisztus egész családját megtartsa a hitben és a mennyei birodalom örökké tartó boldogságára vezesse. Ezen hatalomnak az egész föld kerekességén való szabad gyakorlata biztosítása végett a mély bölcsességű isteni gondviselés határozatából történt, hogy az első korszak vészes viszontagságai után a világi uralom csatoltatott a romai egyházhoz, mely azt hosszú századokon keresztül átláthatatlan válságok és birodalmak romjai közt is megőrizte. Ezen bizonyára igen fontos ok által, nem pedig nagyragyástól, mint többször kijelentők, sem nem uralkodás utáni sovárgástól indíttatva a romai pápák, valahányszor a világi uralmat zavarva vagy megsértve érezték, apostoli tisztöknek tartották a romai egyháznak szent jogai fölött örködni és azokat erejökhez képest megvédeni. Mi magunk is, elődeink példáit követve, ugyanezen jogokat föntartani és követelni nem mulasztottuk el és nem fogjuk soha elmulasztani.

Ennél fogva ti, legkedveltebb Fiaink, kik sz. Péter apostoli Székéhez föltétlenül ragaszkodtok és készek vagytok annak ügyét védelmezni, egy lélekkel és törhetlen erélylyel, szóval és írással ne szünjete meg a lelki hatalom szabad gyakorlatára szükséges pápai fejedelemség ügyében harcolni, és a történelmet használván irányadóul, mutassátok ki, hogy ezen fejedelemség épen oly törvényszerű jogra alapított és olyanon állott fenn, hogy annál nagyobb érvényűt vagy csak hasonlót is emberi ügyekben senki sem követel.

Ha pedig valaki azon célból, hogy titeket sokaknál gyűlöletessé tegyen, azt bizonyítgatná, hogy az egyház világi fejedelemségét Olaszország és a többi

*) I. Kor. 1, 10.

államok jólétével nem lehet kiegyeztetni: annak válszolgálata, hogy a romai pápától, ha uralmukat visszanyerik, s a katolika egyháztól, ha szabadságot élvez, a népek üdvét és jólétét nem kell féltetni. Az egyház nem lázítja a zavargó tömegeket, hanem fékezi és lecsillapítja; nem szit villongást és gyűlölködést, hanem jószágával inkább kioltja a szenvedélyeket; nem fokozza az uralomvágyat és gőgöt, hanem inkább legfőbb bírói szigorával és a mennyei király példájával mérsékli azt; nem támadja meg a polgári társadalom jogait, hanem erősíti; nem követeli az államok fölötti uralkodást, hanem apostoli tisztét, mely istenileg ruházattal rá, hiven teljesítve azon elveket tartja fenn, melyeken a rend alapul, a béke, a tisztesség és minden polgári műveltség virágzik.

A mi pedig Olaszország népeit illeti, a mult idők emlékei tanuskodnak arról, hogy a romai egyház főpásztorai e szent város és az olasz nép érdekei körül a legnagyobb érdemeket szerezték; különösen arról tanuskodnak, hogy a fonséges és ritka dísz, melyben Roma ragyog, a katolikus vallás műve; Roma ugyanis Nagy Szent Leo szavaival élve: „Szent Péter Széke által a világ fejévé levén, az isteni vallással sokkal nagyobb hatalmat gyakorol, mint a földi uralommal.“ (Serm. I. in Nat. SS. Petri et Pauli.) Adjátok ehhez, a mit mindenki tud, hogy a romai pápák mindig legnagyobb gondot fordítottak az irodalom és tudományok ápolására; a szépművészeteket pártfogolták; igazságos és atyai uralkodásuk alattvalóik jólétét biztosította. Végül mondjátok, hogy Olaszország ügyei sem jólétnek, sem állandó nyugalomnak nem örvendhetnek, ha csak a romai Szék méltóságáról és a souverain pápa szabadságáról minden jog követelménye szerint gondoskodva nem lesz.

Ezeket és hasonlókat, melyek a vallás és a polgári társadalom javára szolgálnak, ne szünjete hirlapjaitok által a nép közt terjeszteni és okokkal támogatni; mindnyájan egy szívvvel, egy lélekkel védjétek az egyház ügyét és a romai pápaság jogait. Az igazságért, az egyház szabadságáért harczolva, bő részetek lesz a fáradalomban és kellemetlenségben, sok keserűséget kellend eltűrnetök; vigyázzatok, nehogy csüggedés szállja meg lelketeke; nehéz munkát végezni és törve kitartani, a keresztény jellemhez tartozik. Isten segítségökre lesz a küzdöknek és mennyei malasztjának bőségével elarástva, támogatni fogja öket.

Hogy ebben naponkint inkább és inkább bőségesen részesüljete, jóakaratum bizonyítékául lelkünk mélyéből apostoli áldásunkat adjuk rátok katolikus hirlapírókra együtt és egyenkint.

Benedictio etc.

„M. Á.“

Tan- és nevelésügy.

— Szász-Régen, 1879 febr. 27. A köznevelés és érdekében hatni különösen a népiskolák vannak hivatva, s ezea a téren felmerülő minden örvendetes eseményt örömmel kell üdvözölnünk. Nem sok iskolának van oly eseménydus, tanulságteljes története, mint a görögny-szent-imre i. r. k. iskolának. A legnagyobb, meszerü

kellemetlenségeket állta ki a határozott, szilárd jellemü lelkész Bardocz István az állami közegekkel vívott küzdelemben, mig végre iskolaépíthetési jog adatott neki azon gunyos, de igaznak látszott ürügy alatt, hogy ugy is csufosan bele bukik. De ő, mint a ki küldetésének magasztosságától a velökig át van hatva, szent rajongással iparkodott hiveiben lelkesültséget kelteni, kik önézetre ébredve a legnagyobb áldozatokat hozták meg, s Bardocz — természetesen püspök ur ő excellentiájának sehonnán el nem maradó kegyessége mellett — a semmiből megteremté s tanítóval ellátá azon iskolát, melyhez hasonló fényre kevés van, de Görgénynek mindenetre fődíszé.

Bardocznak itt érdeme akkora, hogy annak kellő jutalmát csak is a hiven felfogott köteleesség teljesítés szent öntudatában bírhatja, s a hálás ragaszkodásban, melylyel hivei még a sirban se akarnak tőle elválni, kik a legáradozóbb lelkesültséggel magasztalják lelkipásztorukat, hogy gyermekeiknek egy oly iskolát állított, „melyért még az unokák unokái is áldani fogják“ azon férfiu emlékét, ki közkedvességü, nagyon tapintatos finom modora mellett is ez által emelte magának a görögnyiek szívében a legszebb emléket, érdemesülvén egyszersmind a köznevelés terén.

Buzgó részt vett Bardocz oldala mellett Molnár György gondnok ur is.

De Bardocz nemcsak felépítette iskoláját, hanem iparkodik is azt minden szükséges kellékekkel ugy ellátni, hogy semmi kivánnivalót maga után ne hagyjon. Az iskola javára rendezett tánczestélyek által iparkodik segiteni a dolgon. Ily mulatság volt mult év nov. 25-én, melynek sikere által bátorítva, most február 16-án ismét egy ily jótékonyczélu tánczestély rendeztetett. Egyik tanterem alakítottatott át tánczteremnek, s az fényesen díszített fel; gyönyörü csillár szórta mindentelé pazar fényét; a szász-régeni első zenekar játszott a válogatott fényes uri közönségnek; a hölgykoszoru a díszes elegantiában mintha csak versengett volna egymással; különösen tündökölt az udvar, György J. Róza k. a. és Bálinth Berta k. a. Szász-Régenből, honnan szintén szép számmal keresték fel a görögnyei élvezetes tánczestélyt és vitték el magukkal annak emlékét a vidékre. A jövedelem szép, a mulatság minden tekintetben kifizette magát.

Különben levelemnek tulajdonképeni célja nem a bál leírása, mint a mely a lap feladatán is kívül esik, csak a görögnyei iskoláról és Bardocz lelkész urról akartam néhány egyszerű szót szólni, mint a kinek példája buzdithat mindenkit, hogy a szent ügy, ha van avatott harczosa, nem egykönnyen bukik el. Bardocz ugy teljesítette kötelességét, hogy méltó mindnyájunk tiszteletére.

(S. z.)

*

— Ft. Ipolyi Arnold beszterczebányai püspök ur ő méltóságánál szombaton tiszteltgett az orsz. polgári iskola-tanegyesület küldöttsége. A küldöttség vezetője örömet fejezte ki püspök ur ő méltósága előtt a közoktatási tanács elnökévé történt kineveztetése felett, és a polg. iskola céljának előadása mellett ecsetelte a bajokat, melyek ezt fejlődésében akadályozzák. Ő mélt.

tósága a küldöttséget igen szívélyesen fogadta s biztosította, hogy az ipar- és kereskedelmi tanodákkal is szerves kapcsolatban levő polgári iskolát befolyásához képest pártolni fogja, mert úgy van meggyőződve, hogy az ugynevezett „tudós iskolák“ kizárásával első sorban a polg. iskolai intézmény van hivatva hazai közműveltségünket és vagyonosodásunkat is általánosítani. Egyszersmind figyelmeztette a küldöttséget, hogy valamint a gymnasium és a reáltanoda, úgy a polg. iskola részére is oly utasítást szándékozik kidolgoztatni, mely a mellett, hogy a tanítás eredményét növelni fogja, megantit egyszersmind a tanterv intentióira; továbbá, hogy miként lehet biztosan haladni, egyöntetűleg eljárni stb. A küldöttség a szívélyes fogadtatás után a legjobb hangulatban távozott.

Irodalom.

— Az egri egyházmegyei irodalmi egylet választmánya február 20-án ülést tartott, melynek lefolyásáról közöljük a következőket: 1. Elnök örvendetesen constatlván az egyletünk iránti érdeklődés növekedését, azt adatokkal is igazolja, mit a választmány buzdításul vesz a további kitartó tevékenységre. 2. Az erdélyi egyházmegyei irodalmi társulat végleg megalakulván, üdvözöljük a testvéregylet működése kezdetén, csereviszonyba lépünk vele kiadványainkra nézve s megküldjük neki alapszabályainkat s a Népkönyvtár négy füzetét. 3. Elnök jelentvén, hogy Petheő József m. tag „Kis Pásztorjáték az elemi ifjuság számára“ czimű munkát irt s adott ki, az egylet üdvözli szerzőt az irod. téren s buzdítja a serény folytatásra. 4. A Mindszenty-síremlék megrendeltetett s márczius végén rendeltetése helyére lesz szállítható. A további intézkedések a jövő vál. ülés számára tartatnak fenn. 5. Luga L. a Népkönyvtár szerkesztője jelenti, hogy a Népkönyvtár IV. füzete megjelent „Olvasmányok a magyar nép számára“ czimmal. Ezzel a Népkönyvtár egy évfolyama befejeztetett. A folytatásra nézve határozottatott: Az egylet a Népkönyvtárt mindenesetre folytatni fogja, úgy azonban, hogy nem szándékozik időhöz kötötten kiadni az egyes füzeteket, s épen ezért nem fog előfizetést hirdetni, hogy így a kiadásban a körülményekhez képest, időhöz kötve nem lévén, szabadabban mozoghasson, s esetleg nagyobb tevékenységet fejthessen ki. A tagok felkérendők, hogy a Népkönyvtár berendezése iránti véleményöket az egylettel tudassák. 6. Fischer Engelbert lapja „Die Grossmacht der Volks- und Jugendliteratur“, mint az egylet tevékenységi körébe vágó tárgyakat felölelő, megrendeltetik. 7. A népkönyvtáraknak ajánlható könyvek jegyzékét, melylyel az egylet szerencsés kezdeményezést tett, újabban bővítve s kiigazítva szándékozáván az egylet kiadni, ez ügyben a tagokhoz felhívás fog intéztetni. 8. Az egylet által kitűzött három pályakérdés határideje márczius végén lejárni fogván, kijelöltettek külön-külön a beérkezendő munkák bírálói. 9. Klampaczy Alajos esperes-plebános pályanyertes munkája sajtó alatt van s nemsokára meg fog jelenni s szétküldetni. 10. Egy vál. tag szóba hozván azt, hogy tévedésbe ejtetett nem egyszer az által,

hogy a kath. lapokban ajánlva, hirdetve és regisztrálva volt munkákat hozatott meg, s csodálkozására nem egyszer kapott határozottan katolikusellenes termékeket, kéri az egyletet, emelje fel e tekintetben mint irodalmi testület szavát. Ez ügy a választmányban élénk eszmecserét keltett. Csakugyan sajnálattal constatlátott, hogy kath. lapjaink egy része gyakran esik e hibába; hogy a külföldi kath. lapok teljesen elzárják hasábjaitkat a nemkath. munkák hirdetésétől; hogy az egylet ugyan saját hatáskörében nem segíthet e dolgon: mind-által ezen ügyet kellő módon a kath. lapok szerkesztőinek figyelmébe fogja ajánlani. 11. Vincze Alajos m. tag megjelenendő vasárnapi szentbeszéd-folyamát az egylet erkölcsi támogatásával fogja kísérni. Megállapítottatott ennek módja. 12. Pénztárnok jelenti, hogy az egyleti pénztár állása 871 frt 77 kr. A Népkönyvtár-alapé 30 frt 78 kr. A Mindszenty-síremléké, leszámítva az emlékért fizetett első részletet, 555 frt 47 kr.

— Felhívás és kérelem. Tagadhatatlan, hogy hazai irodalmunkban a szorosabb értelemben vett katolikus irányu, valamint kath. hittudományi könyvek ága épenséggel nem szegény. Mindamelllett tapasztalható, hogy a könyvpiacson e szakma oly gyengén van képviselve, oly szegény állást foglal el. Ezenkívül irodalombuzgó egyletek és magánosok nem csekély számu művet adnak ki kath. irodalmunk gyarapítására, de mindezek pályafutása vajmi rövid, mert az előfizetők megkapván példányaikat, a főnmaradók ott hevernek elrejtve a világ elől padláson vagy kamrában, egy év mulva elfeledte a világ, hogy léteznek. A tudós vagy könyvbarát pedig panaszkodik és csodálkozik kath. irodalmunk szegénysége fölött. Azt hisszük, e bajon könnyen lenne segítve, ha a nevezett irodalomág központi képviseltetést találna a fővárosban, hol minden kapható, de könyvvárusi forgalomban nem levő mű egy pár példányban raktáron volna. Jelenleg tőlünk egy az egész magy. kath. irodalmat (a mennyiben hozzáférhető) felölelő könyvjegyzék van sajtó alatt, mely 10—14 nap mulva fog napvilágot látni. E jegyzék szerkesztésénél magunk éreztük, mi hiányosan lehet összeállítani a szóban forgó szakmát, s ezért tisztelettel kérjük ezenel mindazon t. egyleteket és magánosokat, kik bármenneműkath. magy. könyvet kiadtak, hogy azt szíveskedjenek egy példányban nekünk fordulópóstával keresztükötés alatt megküldeni, reá irván a borítékra a könyv bolti árát, valamint azon árt, melyen nekünk azt meg kell fizetnünk. Meg vagyunk győződve, hogy jegyzékünkben hirdetve nem egy munka kelhet el számos példányban, mely most elrejtve mint holt tőke hever, elkelhet pedig annál inkább, mivel jegyzékünk 20,000 példányban nyomattatik és küldetik szét. Tisztelettel Tettey Nándor és társa könyvkereskedése Budapesten.

Ezuttal megemlítjük, hogy Szolcsányi Gyula, jó hírű kath. egri könyvkereskedő évek óta szorgalommal gyűjtögetett és szakszerűen rendezett kath. bibliographiája már sajtó alatt van. E nemben ez lesz az első kath. bibliographia a kath. magyar egyházi irodalomról. Ha kettő lesz, sem fog ártani; talán a kettő nyomán sikerülni fog egy teljes bibliographiát összeállítani.

— **Bélyegilletéki szabályok** kivonatos gyűjteménye zsebkiadásban, főtekintettel azok nemenkénti csoportosítására. E czimen Popp György m. kir. pénzügyi titkár és a gyulafehérvári m. kir. illetékkiszabási hivatal főnöke egy 80 lapra terjedő füzetet állított össze, melylyel eleget kívánt tenni azon több oldalról nyilvánult óhajnak, hogy a közéletben leggyakrabban alkalmazott s jelenleg érvényben levő bélyegszabályokról egy minél átnézetesebb gyűjtemény létesüljön. A füzet, ha nem is valami föllengző módon, de mindenestre kielégleg megfelel a várakozásnak. Ára helyben 35 kr, vidékre küldve bérmentve 40 kr. Megrendelhető Gyulafehérvártn szerzőnél, vagy Volz és Körner könyvnyomdájában.

A napi események köréből.

— **XIII. Leo pápa** ő szentsége f. évi márcz. 2-án ülte születésének 69-ik évfordulóját. 200 millió kath. hívő szívéből száll föl az ég Urához szent fohász: Tartsd meg Isten szent atyánkat, Krisztusnak helytartóját!

— **Jótekonyság.** Az erdélyi főpásztor ő nagyméltósága a gyulafehérvári önkéntes tüzoltó-egyletnek 100 frtot, több hitközség temploma számára 240 frtot, tanulóik segélyezésére 128 frtot, irodalmi czélokra 350 frtot, tanulóik ösztöndíjakra 180 frtot, különféle segélyezésre 85 frtot, a helybeli gymnasium ifj. segélyegyletének 20 frtot kegyeskedett adományozni.

— **„Kis-Jézus-egylet.“** Ily czimen a győri kisebb papnöveldeben már 18 év óta áll fön és működik egy egyházi irodalmi önképzőkör, fényesen bebizonyítván, hogy a kis Jézus védnöksége alatt szorgalmatosan folytatott munkálkodás mit eredményezhet. Ezen önképzőkör f. évi febr. 24-én diszgyűlést tartott, melyre Zalka János megyéspüspök ő exca is előkelő uri közönség környezetében megjelent s szokott ékesszólásával buzdította a növendékeket a további szorgalmas munkálkodásra. A vendégkoszoru nagy élvezetet talált a választékos műsorozatban s a körnek „Remény-sugár“ czimen szerkesztett s diszesen kiállított szorgalmi közlönyében. Szolgáljon ezen jóra való növendékek működésének lapunkban való fölemlítése utánzásra méltó például és buzdításul.

— **Ft. Pauler János** székesfehérvári püspök ur ő mlga márcz. 3-án délelőtt 10 órakor tette le a hódolati esküt ő Felsége kezeibe. Az eskü letétele után ő Felsége külön audientiára méltóztatott bocsájtani az új püspök urat.

— **Az osztrák-magyar banknak** az idén Zágráiban, Kassán, Győrött és Szegeden felállítandó fiókjai május havában fogják megkezdeni működésüket. A budapesti igazgatóság Zágráb részére 2,500,000 frtot, Kassa részére 1,200,000 frtot, Győr és Szeged részére pedig egy-egy millió forintot szánt. Ezen dotációt az igazgatóság a szükséghez képest szaporítani vagy csökkenteni fogja. Az osztrák-magyar bank főtanácsa egy a magyar pénzügyminiszterhez intézett átiratban késznek nyilatkozott arra, hogy a bank-alapszabályok értelmében az 1879-ik év folyamában felállítandó 3 új bankfiókon kívül még 3 fiókot, melyeknek felállítását a bank-alapszabályok „később“ tűzik ki, oly módon felállítson, hogy e fiókok ketteje az 1880-ik és egyik az 1881-ik év folyamában

létesüljön. Az itt kérdésben forgó hat bankfiók Pozsonyban, Nagy-Kanizsán, Kolozsvártn, Aradon, Sopronban és Eszéken fog felállítatni. Ezek közül még a jelen év folyamában bankfiókot nyernek: Kolozsvár, Pozsony, Nagy-Kanizsa.

— **Nyilvános köszönet.** Gróf Zichy Domokos ur ő méltósága, ki szegény templomunkat csaknem minden évben egy-egy értékes tárgygyal díszítette, ujabban egy gyönyörű választéku, gazdagon aranyozott mennyezet- és szőszék-terítővel és egy igen szép ő változatu orgonával örvendeztetett meg benünket. Továbbá a kohótelepi főkegyház számára egy csinos oltárt egészen felszerelve hozatott ő méltósága. Mely fejedelmi bőkezűségért, midőn hálás köszönetünknek a nyilvánosság terén is kifejezést adunk, lelkünkben kívánjuk, hogy a kegyes gondviselés ő méltósága drága életét az emberkor legvégsőbb határáig megtartsa. Kelt Ó-Radnán, 1879. febr. 28-án. Zagyva Mihály, lelkész.

— **Jól sikerült hangverseny.** A gyulafehérvári rom. kath. gymnasiumnak egy harmonium megszerzése céljából rendezett hangversenye tegnap fényesen sikerült. Az ifjuság ének- és zenekara Fogarasy János nagy vezetése mellett lelkes buzgalommal törekedett előkészülni s az előre megállapított műsorozat részére kimért szerepnek megfelelni. Nemkülönbön elismerésre méltó buzgalmat tanúsítottak mint közreműködők Matherny Eliz kisasszony, Ávéd Jákó, Bournáz Ernő, Szentmiklósy Jenő helybeli és Moekl Ede szászsebesi gymn. tanárok.

A város értelmisége is valóban elismerésre méltó módon tanúsította a művészet és jótekonyság iránti nemes érzékét. A sétatéri kioszk nagytermében elegans közönség gyülekezete nyújtott imponans látványt. A műsorozat kivitele folytonos érdeklődés és feszült figyelem, de egyszersmind emelkedett kedélyhangulat mellett történt.

A „Joseph und seine Brüder“ című dalmű Ouvertureje s a „Fátyolképek“ igen szép tért nyújtottak az ifjusági zenekar s a közreműködők képességének kedvező megítélésére. A „Csónakos“, „Der Jahrestag der Schneider“, „Lorelei“ és „Napkelet“ a gyermekkar kellemes s a vegyeskar átható dallamaival nyújtott élvezetet. A „Polonaise“ és „Trio“ műjátéka nagy mértékben fokozta a közönség műélvezetét s emelte a hangverseny értékét. A „természettudományi“ fölolvással Ávéd Jákó kötettség közt irányza figyelmünket a csilagos égre.

A közönség nem is volt hálátlan, a mennyiben a gyermekkar és vegyeskar által énekelt darabokat tapsal kísérte és ismételtette, Matherni Eliz kisasszonyt, Fogarasy János, Szentmiklósy Jenő, Ávéd Jákó és Bournáz Ernő közreműködő urakat pedig viharos kihevással tisztelte meg, sőt Szentmiklósy sikerült fuvolását virágcsokorral is kitüntette.

A jelen mostoha viszonyok közt igen jó jel, hogy a gyulafehérvári közönség ezen culturalis ügy ily módu nyilvánulása iránt elismerésre méltó érdeklődést és részvétet tanúsított, s hogy az ifju nemzedék jóra való törekvését nemes példával fölkarolni s gyámolítani iparkodott.

Midőn ezt e helyen kiemeljük, egyszersmind, ad-dig is, míg határozott számokat közölhetnénk, jelezni kívánjuk, hogy a hangverseny tiszta jövedelme fölül-mulja a 100 frtot, s hogy ezen összeghez az erdélyi főpásztor ő nagyméltósága 10 frttal kegyeskedett járulni.

Kiadja: az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: ÁVÉD JÁKÓ, BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, GIDÓFALVY GERGELY.

Nyomatot Klüger Bernátnál a lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvártn 1879.